

ZDRAVKOVA-DŽEPAROSKA, SONJA: UNAPREDUVANJE NA VRSKITE POMEĀU MAKEDONIJA I UNGARIJA VO KULTURATA

Zdravkova-Djeparoska, Sonja Dr., Ss. Cyril and Methodius University in Skopje, Faculty of Music, Department of Ballet Pedagogy, professor.

Absztrakt

A cikk a Magyarország Szkopjei Nagykövetsége általa támogatott macedóniai kutatási projektet mutat be, amelynek címe: Magyar művészek a macedón kulturális színtéren. A projekt célja az volt, hogy felkutassa a magyar művészek macedón zenei és balett terén elért összes eredményét. A legfontosabb szervezetek (Macedón Opera és Balett, Macedón Filharmónia) és fesztiválok (Ohridi Nyár, Május Nyitó Esték, Szkopje Nyár, Fiatal Nyílt Színház stb.) kerültek be a kutatás körébe. A projekten dolgozó csapat Vesna Maljanovszka, Eleni Novakovszka, Aleksandar Trajkovski, Julijana Papazova és a cikk szerzője, Sonja Zdravkova-Dzseparoska volt. A kutató csoport nyilvános bemutatót számolt be eredményeiről a Szkopjei Képzőművészeti Egyetemen 2019. május végén. Kutatásukról publikáció készítése is folyamatban van. A leendő kiadvány a kutatás eredményeit elemző kutatásokkal kiegészítve tárja a nagyközönség elé.

#szkopjeimagyarkovetseg #magyarmuveszekmacedoniaban #macedonopera #macedonbalett #magyarmacedonkapcsolatok

Abstract

The article presents a research project in Macedonia supported by the Embassy of Hungary in Skopje, entitled "Hungarian Artists on the Macedonian Cultural Scene". The aim of the project was to search for all the achievements of Hungarian artists in the field of Macedonian music and ballet. The most important organizations (Macedonian Opera and Ballet, Macedonian Philharmonic) and festivals (Ohrid Summer, May Opening Evenings, Skopje Summer, Young Open Theater, etc.) were included in the research. The team working on the project was Vesna Maljanovska, Eleni Novakovska, Aleksandar Trajkovski, Julijana Papazova and the author of the article, Sonja Zdravkova-Djeparoska. The research group reported on its results in a public presentation at the University of Fine Arts in Skopje at the end of May 2019. A publication on their research is also being prepared. The forthcoming publication will be presented to the general public with research analyzing the results of the project.

#embassyofhungaryinskopje #hungarianartistsinmacedonia #macedonianopera #macedonianballet #hungarianmacedonianrelations

Vrskite pomegu Ungarija i Makedonija vo delot na muzikata i tancot postoele beležejki različni intenzitet i forma. Mnogu pointenzivno razvivajki se kako gostuvanja na ungarski umetnici vo Makedonija i mnogu poskromno vo odnos na gostuvanjata na makedonski umetnici vo Ungarija. Međutoa ona što dosega nedostasuvaše e nivno fiksiranje i analiza. Ovie kulturni relaciji nikogaš ne bile tema na istraživanje, se dosega. Na ogromno zadovolstvo na grupa istraživači od delot na muzičkata i tancovata sfera, ambasadata na Ungarija vo Skopje poddrža proekt koj go istražuva, analizira i beleži prisustvoto na ungarskite umetnici vo Makedonija pod naslov „Ungarskite muzički umetnici na makedonskata kulturna scena“. So toa ne samo što se ovozmožuva formiranje na data baza na podatoci, tuku i pregled i vidljivost na vidovite sorabotka, iminjata na umetnicite i programite so koi nastapuvale. Proektot započna kon krajot na 2018, završuva tekovnata 2019 godina i se odvivaše vo nekolku fazi. Po oformuvanje na timot i definiranje na polinjata na istraživački interes koi bea podeleni vo ovoj slučaj spored forma na deluvanje (institucii, festivali, tancova sfera, mediumi) prvata faza beše povrzana so pribiranje na informacii. Ovoj proces ne beše nimalku lesen

nitú ednostaven bidejki se istražuvaše periodot od formiranje na instituciite Makedonska filharmonija, Makedonska opera vo sostav na Makedonskiot naroeden teatar (MNT) itn. Za ovaa cel bea koristení arhivite na instituciite, monografskite izdanija, pečatot i periodikata od početniot period pa se do denes, bea napraveni intervjuja so relevantni ličnosti koi možat da posvedočat za određeni nastani, osobeno od osnovačkiot period. Po ovoj obemen proces sledeše klasificiranje i analiza na podatocite. Zboruvajki lično vo istražuvanjeto trgnav so čuvstvo deka vo delot na tancovata sfera ke zabeležam samo nekolku iminja na ungarski umetnici, no rezultatot beše zaviden broj na gostovanja i realizirani izvedbi. Sekoj od členovite na timot pristapi kon analitički proces koj beše finaliziranje na aktivnostite na pribiranje i beleženje na podatocite. Tie bea obraboteni vo forma na prezentacija, a podocna i kako pišani tekstovi. So ova proektot dobi teoriska postulacija. Za razlika od množvo drugi proekti kade što finalniot rezultat e baza na podatoci, vo ovoj slučaj taa baza beše iskoristena za nejjino naučno promisluvanje što e čekor poveke vo odnos na kvalitetot na samiot proekt.

Slednata faza bea aktivnostite za popularizacija na istraženiot materijal, no ednovremeno i zapoznavanje na makedonskata javnost so samiot proekt i dobienite rezultati. Mošne e važno za sekoj istražuvački proekt da gi nadmine tesnite granici na profesionalnata fela i da prokomunicira so javnosta. Toa za ovoj proekt so gordost može da kažeme deka go napravi. Univerzitetot za audiovizuelni umetnosti EFTA beše domakín na prezentacija koja se održa na 29 maj. Na prezentacija prisustvuvaa i pretstavnici od Ambasadata na Ungarija vo Skopje, členovi na Združenieto na ungarcite vo Makedonija Teledom, no i novinari, muzikolozi, profesori kako i zainteresirani za samiot proekt. Salata beše pretesna da gi sobere site koi projavija interes za prisustvo. Kako rezultat samata prezentacija vo najstariot makedonski vesnik Nova Makedonija novinarkata Katerina Bogoeva go podgotvi tekstot „Ungarskite muzički umetnici se prisutni na makedonskata kulturna scena“ (link na koj može da se najde integralniot tekst vo elektronska forma e daden vo fusnotata na ovoj tekst) publikuvan na 26 juni. Toa go pokažuva interesot koj go pobudi javnata prezentacija.

Smetam deka e potrebno da se izdvoi porstor vo ovoj segment za ekipata koja raboteše na ovoj proekt odnosno na temite, koi sekoj od istražuvačite gi podgotvuvaše i obraboti. Eden od inicijatorite i najangažiran vo oformuvanje na proektot beše muzikologot Vesna Maljanovska. Taa neednokratno go ima istražuvano ovoj materijal koj se pretoči vo nekolku TV emisii (Maljanovska e profesionalno angažirana vo Makedonskata televizija vo redakcijata za kultura i umetnost). Taa gi istražuvaše del posveten na odnosot na mediumite vo snimanje, sledenje i ocenuvanje ne samo na reproduktivnite ungarski umetnici vo makedonskiot kulturni prostor, tuku i posrednoto prisustvoto na ungarskite kompozitori. „Zastapenosta na ungarskite umetnici vo programite na MRT“ (Makedonskata radio televizija) e nasloven i nejjiniot temat. Moram da istaknam deka postojat serija zapisi i TV emisii posveten na ungarskite umetnici vo arhivite na MRV. Za „Ungarskite muzički umetnici na scenata na filharmonijata“ istražuvaše Eleni Novakovska. Taa gi pribeleža site nastapi koi se odvivale od osnovanjeto na Makedonskata filharmonija pa se do denes. Vo ovoj kontekst se notirani i nastapite na umetnicite so ungarsko poteklo koi ne živeat vo Ungarija. Može da se zabeleži impozanten broj na gostovanja, no vo ponovo vreme i sorabotki vo forma na zaednički proekti. Slednata provokacija bea muzičko-scenskite žanrovi. Aleksandar Trajkovski gi proučuvaše „Ungarskite muzičari i operski dela na scenata na Makedonskata opera“. Od samiot naslov na tekstot može da se sogleda deka istražuvanjeto ne se nasochi edinstveno na prisustvoto na ungarskite muzičari, tuku se analiziraa i delata od ungarskite kompozitori koi bile del od repertoarot ili od programata na festivalot Majska operska večeri. Za prisustvoto na ungarskata muzička umetnost na scenite na drugite festivali megu koi i najznačajniot Ohridsko leto, no i programite na Direkcijata za kultura i umetnost pišuvaše Julijana Papazova vo tekstot nasloven „Zastapenosta na ungarskite muzički umetnici na Ohridsko leto i na Skopsko leto“. So ova se iscrpe maksimalno možnosta da se pronajdat, lociraat i zabeležat nastapite na ungarskite umetnici koi se del od klasičnata muzička sfera.

No, opsegot na istražuvačkiot proekt ne se završi tuka, tuku gi vkluchi i tancovite umetnici kako eden od segmentite. Avtorot na ovie redovi kako del od profesionalnata provokacija odnosno interes ja ima tancovata sfera, go ponudi tekstot „Interkulturalnite relaciji Makedonija-Ungarija vo sferata na tancot“. Samiot format na proektot koj poaga od idejata da se fiksiraat site postojni sorabotki iniciraše potreba da se zabeležat i sorabotkite vo tancova sfera. Interesen e faktot deka vo peridot do 1991 godina ne postoeło nitú edno

gostuvanje na ungarski tančar, koreograf ili repetitor vo Makedonija. No, kako eden od pionerite vo osnovački period na baletot vo Makedonija go pronaogame imeto na Jovan Pašti. Toj e Ungarec po poteklo koi prvot period od profesionalniot život go minuva vo Narodno pozorište vo Belgrad od kade doaga vo Skopje i ostanuva do krajot na svojot život, so što ostava silen trag vo makedonskata baletska istorija. Po osamostojuvanjeto sorabotkite se intenziviraat najčesto preku gostuvanja na trupi i pretstavi od Ungarija. Mora da se istake edna sorabotka koja egzistira veke poveke godini i vreuva so poveke aktivnosti. Toa e sorabotkata na Ungarskata akademija za tanc vo Budimpešta i Katedrata za baletska pedagogija na Fakultetot za muzička umetnost pri Univerzitet „Sv. Kiril i Metodij“ vo Skopje. Kako inicijator za ova no i za drugi formi na sorabotka e odgovorna Ana Marija Bolya.

Kako svoevidno finale za mesec noemvri e predvideno publikuvanje na kniga stručni tekstovi koja ke predstavuva zaokružuvanje na proektot. Ovoj primer na poddržka na ambasadata na Ungarija vo Skopje go pokažuva interesot koj zemjata go ima vo odnos na fiksiranje na aktivnosti i treba da posluži kako primer za posveten odnos kon sopstvenata kultura.